

BENT GREVE (RED.)

KAPITEL 5

GRUNDBOG

i socialvidenskab

– 5 perspektiver

Nyt fra
samfunds
videnskaberne

BENT GREVE (RED.)

Grundbog i socialvidenskab
– 5 perspektiver

2. udgave

Nyt fra
samfunds
videnskaberne

Globale sociale bevægelser

Silas Harrebye

Grundbog i socialvidenskab

– 5 perspektiver

Bent Greve (red.)

2. udgave 2015 kapitel 5

E-bogkapitlet er udgivet i 2015

© Nyt fra Samfundsvidenskaberne 2015

Sats: SL grafik (slgrafik.dk)

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg A/S

Omslag: SL grafik (slgrafik.dk)

E-kapitel ISBN: 978-87-7683-073-1

Trykt bog ISBN: 978-87-7683-066-3

E-bog ISBN: 978-87-7683-067-0

Nyt fra Samfundsvidenskaberne

Rosenørns Allé 9

1970 Frederiksberg C

slforlagene@samfundslitteratur.dk

www.nfsv.dk

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPYDAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Indhold

Forord · 17

Introduktion. Hvad er socialvidenskab? · 19

AF BENT GREVE

Del 1. Velfærd, regulering og institutioner · 24

Del 2. Transformationer, globalisering og innovation · 26

Del 3. Sociale risici, frygt og tryghed · 28

Del 4. Ulighed, marginalisering og stigmatisering · 30

Del 5. Køn, etnicitet og generation · 31

DEL 1 · Velfærd, regulering og institutioner · 35

Kapitel 1. Velfærds- og arbejdsmarkedsmodeller · 37

AF BENT GREVE OG LISE LOTTE HANSEN

1.1. Indledning · 37

1.2. Hvad er velfærd og sociale indikatorer · 39

1.2.1. Velfærdsmodeller og typologier · 41

1.3. Flexicurity: samarbejde og opgavedeling mellem stat og marked i Danmark · 46

1.4. Den danske arbejdsmarkedsmodel · 51

1.5. Den danske fagforeningsmodel · 56

1.6. Social dumping · 58

1.7. Opsamling · 60

Kapitel 2. Finansiering af velfærdsstaten · 63

AF BENT GREVE

2.1. Indledning · 63

2.2. Typer af finansieringsinstrumenter og deres virkning · 64

2.2.1. Skat på indkomst og profit · 65

2.2.2. Obligatoriske sociale forsikringsbidrag · 67

2.2.3. Lønsumsbidrag · 68

2.2.4. Skat på jord og fast ejendom · 68

2.2.5. Skat på forbrug · 69

2.2.6. Andre · 70

2.2.7. Brugerbetaling · 71

- 2.2.8. Skatteudgifter · 73
- 2.3. Allokering, stabilisering og fordelingshensyn · 74
- 2.4. Konfliktende hensyn ved finansiering · 77
- 2.5. Sort arbejde · 78
- 2.6. Åbne økonomier – konsekvenser for velfærdsstater · 78
- 2.7. Opsamling · 80
- Appendiks. De samlede skatter og afgifter 2008-2015 fordelt efter skatteart · 81

Kapitel 3. Måling af velfærd og fordelingsanalyser · 83

AF M. AZHAR HUSSAIN

- 3.1. Indledning · 83
- 3.2. Velstandsmål · 83
- 3.3. Ulighedsmål · 88
- 3.4. Fattigdom · 90
  - 3.4.1. Fattigdomsgrænsen · 91
  - 3.4.2. Fattigdomsmål · 95
  - 3.4.3. Omfanget af fattigdom · 96
- 3.5. Afsavn og multidimensionale velstandsmål · 97
- 3.6. Robust måling af multidimensional velfærd · 102
- 3.7. Polarisering · 105
- 3.8. Opsamling · 107
- Appendiks · 108

Kapitel 4. Regulering og velfærdsprofessionelle identitet(er) · 109

AF HANNE MARLENE DAHL

- 4.1. Indledning · 109
- 4.2. Velfærdsprofessionelle – historisk og nutidigt · 110
- 4.3. Styringsformerne bureaukrati, NPM og post-NPM · 112
- 4.4. Hvordan kan relationen mellem de 4 styringsformer beskrives? · 118
- 4.5. Socialrådgiveren mellem professionsbåren styring og NPM · 120
- 4.6. En eller flere professionsidentiteter? · 123
- 4.7. Konklusion · 124

DEL 2 · Transformationer, globalisering og innovation · 127

Kapitel 5. Globale sociale bevægelser · 129

AF SILAS HARREBYE

- 5.1. Indledning · 129
- 5.2. Definitionen af sociale bevægelser · 129

- 5.3. Global og online · 130
- 5.4. Demokrati og drive · 132
- 5.5. Forskellige typer af deltagelse · 134
- 5.6. Bevægelsens skiftende repertoire · 134
- 5.7. Fra problem til medspiller · 136
- 5.8. Muligheder og ressourcer · 137
- 5.9. Nye sociale bevægelser · 139
- 5.10. Nybrud i teori og praksis · 140
- 5.11. Bevægelsens livscyklus · 141
- 5.12. Kunsten at yde modstand · 143
- 5.13. Gnisten der antænder · 145
- 5.14. Fremtidige socialvidenskabelige udfordringer · 147

Kapitel 6. Migration og entreprenørskab · 151

AF SHAHAMAK REZAEI

- 6.1. Indledning · 151
- 6.2. Etnisk entreprenørskab og transnationalt entreprenørskab · 155
- 6.3. Hvad er etnisk entreprenørskab? · 155
- 6.4. Er indvandrevirksomheder anderledes? · 157
- 6.5. Hvorfor selverhvervende? · 158
- 6.6. Dynamikken · 159
- 6.7. Strukturændringer og konsekvenserne heraf · 161
- 6.8. Integration i erhvervmæssig sammenhæng · 162
- 6.9. Tillid i lukkede kredse · 163
- 6.10. Hvad er "Transnationalt entreprenørskab"? · 166
- 6.11. Sammenfatning · 171

Kapitel 7. Social innovation og socialt entreprenørskab · 175

AF CATHARINA JUUL KRISTENSEN

- 7.1. Indledning · 175
- 7.2. De faglige aner: Innovation og entreprenørskab · 177
  - 7.2.1. Entreprenørskab · 177
  - 7.2.2. Innovation · 178
- 7.3. Social værdi og termen "social" · 179
- 7.4. Socialt entreprenørskab · 180
- 7.5. Social innovation · 183
  - 7.5.1. Den kritiske, samfundsforandringsorienterede position · 184
- 7.6. Social innovation på organisationsniveau · 186
  - 7.6.1. Social innovation og socialt entreprenørielle handlinger · 187
- 7.7. Konklusion · 189

Kapitel 8. Socialøkonomiske virksomheder: Mellem forretning og socialt ansvar · 191

AF SIGNE ØRKEBY GREGERSEN OG MANON ALICE LAVAUD

- 8.1. Indledning · 191
- 8.2. En mangfoldighed af definitioner · 192
  - 8.2.1. Amerikanske og europæiske forskningstraditioner · 193
  - 8.2.2. Socialøkonomiske virksomheder i en dansk kontekst · 195
  - 8.2.3. En idealtypisk definition · 196
- 8.3. Er socialøkonomiske virksomheder den nye løsning på beskæftigelsen af udsatte borgere? · 198
- 8.4. En ikke helt almindelig virksomhed · 200
  - 8.4.1. De socialøkonomiske virksomheders eksterne rammebetingelser · 201
  - 8.4.2. To eksempler på en socialøkonomisk virksomhed · 202
- 8.5. Den svære balance · 204
  - 8.5.1. Alternativ beskæftigelse eller springbræt? · 206
  - 8.5.2. Et nyt socialt rum i et beskæftigelsesfelt · 208
- 8.6. Opsamling og andre perspektiver · 209

Kapitel 9. Revolutionen som radikal forandring

Udfordringer for den globale samfundsteori · 211

AF BJØRN THOMASSEN

- 9.1. Indledning · 211
- 9.2. Revolutionen som radikal forandring: Modernitetens grammatik · 212
- 9.3. Revolution og social bevægelse – typer og grader af forandring · 215
- 9.4. Revolutionen i den klassiske sociologi · 219
  - 9.4.1. Marx, Engels og Lenin: Revolutionens historiske nødvendighed · 220
  - 9.4.2. Emile Durkheim og Marcel Mauss: Revolution som kollektiv religion? · 222
  - 9.4.3. Revolutionen i efterkrigstiden: Anden og tredje generations teori · 224
- 9.5. Kulturelle og mikro-sociologiske tilgange: Liminalitet og revolutionen som overgangsritual · 227
- 9.6. Revolution og samfundsforandring: Global liminalitet? · 230

Kapitel 10. Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse · 233

AF THOMAS P. BOJE

- 10.1. Indledning · 233
- 10.2. Om civilsamfund i en aktuel kontekst · 234
- 10.3. Forholdet mellem civilsamfund og velfærdsstat – teoretiske positioner · 238
- 10.4. Medborgerskab og deltagelse · 242

- 10.4.1. Former for medborgerskab – rettigheder, pligter og identitet · 242
- 10.4.2. Rettigheder og Integration · 245
- 10.5. Civilsamfundet, velfærdsstat og social kapital · 246
  - 10.5.1. Aktivt medborgerskab og frivillighed · 249
- 10.6. Deltagelse, social kapital og frivillighed · 250
  - 10.6.1. Omfanget af formel og uformel frivillighed i Danmark 2012 – sammenlignet med 2004 · 252
- 10.7. Civilsamfund, medborgerskab og social kapital – den civile sektors potentialer · 256

DEL 3 · Sociale risici, frygt og tryghed · 259

Kapitel 11. Uligevægt mellem familie og arbejdsliv – familiepolitik · 261

AF ANDERS EJRNÆS OG THOMAS P. BOJE

- 11.1. Indledning · 261
- 11.2. Familiepolitiske strategier til regulering af forholdet mellem arbejde og familie · 262
- 11.3. Velfærdsstaten og familiepolitikken · 265
- 11.4. Familiepolitiske regimer i Europa · 266
- 11.5. En familiepolitisk typologi for EU-landene anno 2010 · 274
  - Klynge 1: Universel familiepolitisk model · 275
  - Klynge 2: Kort orlov, deltidmodel · 276
  - Klynge 3: Lang orlov, deltidmodel · 277
  - Klynge 4: Familieomsorgsmodel · 278
  - Klynge 5: Lang orlovsmodel · 279
- 11.6. Konklusion: Balance mellem arbejde og familie – familiepolitikens betydning · 279

Kapitel 12. Velfærdsstatens transformation og nye sociale risici · 285

AF ANDERS EJRNÆS OG KLAUS RASBORG

- 12.1. Indledning · 285
- 12.2. Den klassiske velfærdsstat · 286
- 12.3. Velfærdsstatens forandringer i "risikosamfundet" · 288
- 12.4. Risiko og forsikring som velfærdsstatslige styringsteknologier · 292
- 12.5. Nye sociale risici og det voksende precariat · 298
- 12.6. Arbejdsmarkedsusikkerhed · 304
- 12.7. Jobusikkerhed · 305
- 12.8. Indkomstusikkerhed · 306
- 12.9. Sammenfatning og konklusion · 307

Kapitel 13. Oplevelser af velfærd

Moralsk og politisk økonomi i den danske velfærdsstat · 309

AF SOFIE DANNESKIOLD-SAMSØE

13.1. Indledning · 309

13.2. Danmark som velfærdsprojekt · 310

13.3. Lidelser fra forfølgelse og organiseret vold · 313

13.4. Mødet med velfærdsstaten · 318

13.5. Respons fra behandlere og sagsbehandlere · 321

13.6. Konklusion · 322

DEL 4 · Ulighed, marginalisering og stigmatisering · 325

Kapitel 14. Ulighed og social sammenhængskraft – i det senmoderne Danmark · 327

AF KLAUS RASBORG

14.1. Indledning · 327

14.2. Den økonomiske ulighed · 329

14.3. Den nye ulighed · 337

14.4. Ulighedens konsekvenser for sammenhængskraften i samfundet · 343

14.5. Opsamling · 346

Kapitel 15. Etnisk marginalisering i det postindustrielle samfund · 349

AF ANDERS EJRNÆS

15.1. Indledning · 349

15.2. Etnisk marginalisering på arbejdsmarkedet · 349

15.2.1. Human Kapital · 351

15.2.2. Diskriminationsperspektiv · 353

15.2.3. Kritik af de to tilgange · 354

15.3. Strukturelt arbejdsmarkedsperspektiv · 354

15.3.1. Konjunkturers betydning for marginalisering · 357

15.4. Netværksperspektiv · 357

15.5. Indvanderes aktuelle position · 362

15.5.1. Rammes indvandrere hårdere af den økonomiske krise? · 363

15.5.2. Indvanderes brancheplacering · 364

15.5.3. Indvanderes sociale netværk · 366

15.6. Opsamling · 368